

Βρυξέλλες, 28 Νοεμβρίου 2022
(OR. en)

14981/22

Διοργανικός φάκελος:
2022/0206(NLE)

EDUC 393
JEUN 170
SOC 634
EMPL 436

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Αποστολέας: Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου

Αποδέκτης: Αντιπροσωπίες

αριθ. προηγ. εγγρ.: 13961/22

Θέμα: Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με δρόμους προς τη σχολική επιτυχία και για την αντικατάσταση της σύστασης του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 2011, σχετικά με πολιτικές για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες η ως άνω σύσταση του Συμβουλίου, η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο (Παιδεία, Νεολαία, Πολιτισμός και Αθλητισμός) κατά τη σύνοδό του στις 28-29 Νοεμβρίου 2022.

Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με δρόμους προς τη σχολική επιτυχία και για την αντικατάσταση της σύστασης του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 2011, σχετικά με πολιτικές για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως τα άρθρα 165 και 166,

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων¹ τονίζει, στην πρώτη και την ενδέκατη αρχή του, τη σημασία της εξασφάλισης ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης για όλους και όλες, από μικρή ηλικία. Η αποτελεσματική εφαρμογή αυτών των αρχών εξαρτάται από την αποφασιστικότητα και τη δράση των κρατών μελών. Οι δράσεις σε επίπεδο ΕΕ μπορούν να συμπληρώσουν τις εθνικές δράσεις, και η Επιτροπή παρουσίασε τη δική της συμβολή στο σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων².
2. Στις 30 Σεπτεμβρίου 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση σχετικά με την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης έως το 2025 όπου η συμμετοχικότητα προσδιορίζεται ως μία από τις έξι διαστάσεις του³. Στις 18 Φεβρουαρίου 2021 το Συμβούλιο ενέκρινε το ψήφισμα του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030)⁴, το οποίο έχει ως πρώτη στρατηγική προτεραιότητα τη βελτίωση της ποιότητας, της ισότητας, της ένταξης και της επιτυχίας για όλους και όλες στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

¹ ΕΕ C 428 της 13.12.2017, σ. 10.

² COM(2021) 102 final.

³ COM(2020) 625 final.

⁴ ΕΕ C 66 της 26.2.2021, σ. 1.

3. Στόχος του ευρωπαϊκού έτους Νεολαίας 2022⁵ είναι η δραστηριοποίηση και η ενδυνάμωση των νέων με περισσότερες ευκαιρίες συμμετοχής σε αποφάσεις που επηρεάζουν τις ζωές τους, έτσι ώστε να διαμορφώσουν το μέλλον τους και το μέλλον της Ευρώπης.
4. Στην έκθεση επί του τελικού αποτελέσματος της Διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης, οι πολίτες καλούν την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της να δημιουργήσουν έως το 2025 έναν Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς, εντός του οποίου όλοι οι πολίτες θα έχουν ίση πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση και διά βίου μάθηση, συμπεριλαμβανομένων των πολιτών σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές⁶. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής του 2020, η ένταξη και η ισότητα των φύλων προσδιορίζονται ως βασική διάσταση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης που πρέπει να επιτευχθεί έως το 2025 και ζητείται η αποσύνδεση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων από την κοινωνικοοικονομική κατάσταση. Το Συμβούλιο συμφώνησε ότι, έως το 2030, το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 15 ετών που παρουσιάζουν χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση, τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες θα πρέπει να είναι κάτω του 15 % και δεσμεύτηκε για μείωση του ποσοστού των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση σε κάτω από 9 %.
5. Μολονότι το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση έχει βελτιωθεί σημαντικά σε επίπεδο ΕΕ —με μείωση 3,9 ποσοστιαίων μονάδων κατά την περίοδο 2010-2021— πολλοί εκπαιδευόμενοι εξακολουθούν να εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση. Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση ανήλθε σε 9,7 % το 2021 σε ολόκληρη την ΕΕ, κατά μέσο όρο, λίγο κάτω από τον στόχο του 10 % του στρατηγικού πλαισίου «ΕΚ 2020» που είχε τεθεί για το 2020 σε επίπεδο ΕΕ. Παρ' όλα αυτά, περισσότεροι από 3,2 εκατομμύρια νέοι και νέες στην ΕΕ (ηλικίας 18-24 ετών) εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ και εντός των χωρών, με συνεχιζόμενες ανισότητες μεταξύ συγκεκριμένων ομάδων (π.χ. μετανάστες, νέοι άνδρες, εθνοτικές μειονότητες όπως οι Ρομά, και νέοι και νέες σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές παρουσιάζουν λιγότερο καλές επιδόσεις).

⁵ Απόφαση (ΕΕ) 2021/2316 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με το ευρωπαϊκό έτος Νεολαίας (2022) (ΕΕ L 462 της 28.12.2021, σ. 1).

⁶ Διάσκεψη για το μέλλον της Ευρώπης, Έκθεση επί του τελικού αποτελέσματος, Μάιος 2022, πρόταση 46 (σ. 88).

6. Τα αποτελέσματα του Προγράμματος Διεθνούς Αξιολόγησης Μαθητών (PISA) του ΟΟΣΑ για το 2018 αποκαλύπτουν μια τάση επιδείνωσης του αριθμού των ατόμων που παρουσιάζουν χαμηλές επιδόσεις σε βασικές δεξιότητες κατά την περίοδο 2009-2018, σε πολλές χώρες. Σήμερα, ένας στους πέντε Ευρωπαίους ηλικίας 15 ετών εξακολουθεί να μη διαθέτει επαρκείς ικανότητες στην ανάγνωση, στα μαθηματικά ή στις φυσικές επιστήμες. Επίσης, τα αποτελέσματα της διεθνούς μελέτης του 2018 για τον γραμματισμό σε θέματα υπολογιστών και πληροφοριών (ICILS) δείχνουν ότι το ένα πέμπτο των νέων στην ΕΕ δεν διαθέτουν βασικές ψηφιακές δεξιότητες, ενώ παράλληλα αποκαλύπτουν σημαντικές αποκλίσεις επιδόσεων ανάλογα με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, οι οποίες θα μπορούσαν να διευρύνουν το ψηφιακό χάσμα⁷.
7. Τα στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο είναι ο ισχυρότερος παράγοντας πρόβλεψης των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων. Στις περισσότερες χώρες της ΕΕ, οι εκπαιδευόμενοι που προέρχονται από μειονεκτικά περιβάλλοντα υπερεκπροσωπούνται μεταξύ εκείνων που εγκαταλείπουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση χωρίς να αποκτήσουν τίτλο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το PISA 2018 αποκάλυψε ότι, στις περισσότερες χώρες της ΕΕ, το ποσοστό των μαθητών που παρουσιάζουν χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση είναι πολύ μεγαλύτερο στο κατώτερο τεταρτημόριο του δείκτη για την οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική κατάσταση (ESCS) απ' ό,τι στο ανώτερο τεταρτημόριο· έως και πάνω από 40 ποσοστιαίες μονάδες σε ορισμένες χώρες της ΕΕ. Η ακαδημαϊκή βιβλιογραφία επιβεβαιώνει ότι οι μαθητές με κοινωνικοοικονομικά μειονεκτικό υπόβαθρο τείνουν να αντιμετωπίζουν περισσότερες δυσκολίες στην ανάπτυξη ακαδημαϊκών και γλωσσικών δεξιοτήτων. Παρουσιάζουν συχνότερα προβλήματα συμπεριφοράς που σχετίζονται με τη μάθηση, έχουν λιγότερα κίνητρα για μάθηση, εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση και, μάλιστα, με χαμηλότερα προσόντα και ανεπαρκείς ικανότητες για την πλήρη συμμετοχή τους στην κοινωνία.

⁷ Μολονότι οι ψηφιακές δεξιότητες πρέπει να συγκαταλέγονται στις βασικές δεξιότητες, δεν καλύπτονται ρητά από την παρούσα σύσταση, καθώς βρίσκονται ήδη στο επίκεντρο άλλων πρωτοβουλιών, όπως το σχέδιο δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση.

8. Τα τελευταία έτη, τα κράτη μέλη έχουν εντάξει στα οικεία συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης μεγάλους αριθμούς μεταναστών από τρίτες χώρες (μεταξύ άλλων πρόσφυγες⁸) σε ηλικία σχολικής φοίτησης, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων ατόμων με πολύ χαμηλό επίπεδο βασικών δεξιοτήτων. Περαιτέρω προκλήσεις προκύπτουν σε σχέση με τα άτομα που εγκαταλείπουν την Ουκρανία για να γλιτώσουν από τον πόλεμο, μεγάλο ποσοστό των οποίων είναι παιδιά σε ηλικία σχολικής φοίτησης τα οποία χρειάζονται στοχευμένη μαθησιακή υποστήριξη (συμπεριλαμβανομένης της εκμάθησης της γλώσσας σχολικής φοίτησης) και ψυχοκοινωνική υποστήριξη.
9. Τα PISA 2015 και PISA 2018 αναδεικνύουν, επίσης, ότι το αίσθημα των μαθητών πως ανήκουν στο σχολείο φθίνει, και επισημαίνουν τον εκτεταμένο και ολοένα αυξανόμενο εκφοβισμό/κυβερνοεκφοβισμό. Η έρευνα υπογραμμίζει τη σημασία της συναισθηματικής, κοινωνικής και σωματικής ευημερίας στα σχολεία για την αύξηση των πιθανοτήτων των παιδιών και των νέων να επιτύχουν στην εκπαίδευση και στη ζωή. Επιβεβαιώνει ότι τα προβλήματα ψυχικής υγείας, καθώς και η βία και ο εκφοβισμός, ο ρατσισμός, η ξενοφοβία και άλλες μορφές μισαλλοδοξίας και διακρίσεων έχουν καταστροφικές επιπτώσεις στη συναισθηματική ευημερία και στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα των παιδιών και των νέων. Η έρευνα δείχνει επίσης ότι οι μειονεκτούσες ομάδες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο να υποστούν εκφοβισμό και ότι το αίσθημα του ανήκειν των εκπαιδευομένων που φοιτούν σε σχολεία τα οποία βρίσκονται σε μειονεκτικά από κοινωνικοοικονομική άποψη περιβάλλοντα είναι μειωμένο σε σύγκριση με τους πιο εύπορους συνομηλίκους τους.
10. Η πανδημία COVID-19 ανέδειξε ακόμη περισσότερο τη σημασία της αντιμετώπισης των προκλήσεων αυτών. Αρκετές μελέτες δείχνουν ότι η κρίση ενδέχεται να έχει αυξήσει την πιθανότητα να εγκαταλείψουν πραγματικά το σχολείο οι εκπαιδευόμενοι που κινδυνεύουν να απομακρυνθούν από αυτό και ότι είχε καταστροφικές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία και ευημερία των εκπαιδευομένων γενικά⁹.

⁸ Στο παρόν κείμενο, ο όρος «πρόσφυγας» χρησιμοποιείται υπό την ευρεία πολιτική του έννοια και όχι όπως ορίζεται στη Σύμβαση της Γενεύης και στο κεκτημένο της ΕΕ στον τομέα του ασύλου.

⁹ Βλ. για παράδειγμα: Koehler, C., Psacharopoulos, G., και Van der Graaf, L., *The impact of COVID-19 on the education of disadvantaged children and the socio-economic consequences thereof* (Ο αντίκτυπος της COVID-19 στην εκπαίδευση των μειονεκτούντων παιδιών και οι κοινωνικοοικονομικές συνέπειές της), έκθεση των NESET-EENEE, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2022· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης, Πολιτισμού, Νεολαίας και Αθλητισμού, *Impacts of COVID-19 on school education* (Επιπτώσεις της COVID-19 στη σχολική εκπαίδευση), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2022· Blaskó, Z., da Costa, P., και Schnepf, S. V., *Learning Loss and Educational Inequalities in Europe: Mapping the Potential Consequences of the COVID-19 Crisis* (Απώλεια μάθησης και εκπαιδευτικές ανισότητες στην Ευρώπη: Χαρτογράφηση των δυνητικών συνεπειών της κρίσης COVID-19), έγγραφο συζήτησης του IZA, αριθ. 14298, Βόννη, 2021.

11. Το 2011, το Συμβούλιο εξέδωσε σύσταση σχετικά με πολιτικές για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου¹⁰. Έχει πραγματοποιηθεί πλούσιο έργο σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο για την εφαρμογή της σύστασης, ιδίως μέσω της αλληλοδιδαχής από ομοτίμους και της ανταλλαγής ορθών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών εντός του πλαισίου «ΕΚ 2020» για τη συνεργασία σε θέματα πολιτικής. Ένα ευρύ φάσμα πόρων, παραδείγματα επιτυχημένων μέτρων και υλικό τεκμηρίωσης είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο μέσω της ευρωπαϊκής εργαλειοθήκης για τα σχολεία και της δέσμης εργαλείων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK) του Cedefop για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Ανεξάρτητη αξιολόγηση της εφαρμογής της σύστασης, που δημοσιεύτηκε το 2019¹¹, παρέχει ισχυρές ενδείξεις ότι η σύσταση και η συνοδευτική δέσμη εργαλείων πολιτικής της ΕΕ έχουν ενθαρρύνει τους μετασχηματισμούς στο πλαίσιο των θεσμών και πολιτικών εκπαίδευσης και κατάρτισης και έχουν συμβάλει στη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Επισημαίνει επίσης τους τομείς στους οποίους απαιτείται περαιτέρω έργο.
12. Το πρόγραμμα Erasmus+ έχει στηρίξει σειρά διακρατικών έργων για την ένταξη σε διάφορους εκπαιδευτικούς τομείς, στο πλαίσιο των οποίων αντιμετωπίζονται τα ζητήματα των χαμηλών επιδόσεων και της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Η ένταξη αποτελεί μία από τις πρωταρχικές προτεραιότητες του Erasmus+ για την περίοδο 2021-2027. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει, επίσης, την ειδική προτεραιότητα πολιτικής για την αντιμετώπιση του μαθησιακού μειονεκτήματος, της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και της χαμηλής επάρκειας σε βασικές δεξιότητες, η οποία παρέχει τη δυνατότητα στα ενδιαφερόμενα μέρη να χρησιμοποιήσουν χρηματοδότηση από το Erasmus+ για την εφαρμογή συστάσεων πολιτικής.

¹⁰ ΕΕ C 191 της 1.7.2011, σ. 1.

¹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης, Πολιτισμού, Νεολαίας και Αθλητισμού, Donlevy, V., Day, L., Andriescu, M., Downes, P., *Assessment of the implementation of the 2011 Council Recommendation on policies to reduce early school leaving: final report* (Αξιολόγηση της εφαρμογής της σύστασης του 2011 του Συμβουλίου σχετικά με πολιτικές για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου: τελική έκθεση), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2019.

13. Τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) για τα έτη 2014-2020 έχουν κινητοποιήσει σημαντικές επενδύσεις για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, παρέχοντας στήριξη σε πολυάριθμα έργα μεγάλης κλίμακας σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου του 2011. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ στηρίζει άτομα, περιφέρειες και κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις, από την ανάκαμψη από την πανδημία COVID-19 έως την επίτευξη των στόχων της ΕΕ για το κλίμα, την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη και την εκπαίδευση. Η χρήση των ΕΔΕΤ και των κονδυλίων της πολιτικής για τη συνοχή για την περίοδο 2021-2027 βασίζεται, μεταξύ άλλων, σε στοιχεία από τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδίδονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.
14. Το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να λαμβάνουν, κατόπιν αιτήματος, στήριξη για προσαρμοσμένες μεταρρυθμίσεις σε διάφορους τομείς, όπως, για παράδειγμα, η βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων για τα παιδιά, η βελτίωση της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας (ΠΕΦ), ο καθορισμός εθνικών στρατηγικών και σχεδίων δράσης για την αντιμετώπιση και την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, η ανάπτυξη εργαλείων για τη στήριξη της πρόσληψης και της επαγγελματικής ανέλιξης εκπαιδευτικών, ή η προετοιμασία και η υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων στο πρόγραμμα σπουδών. Το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης και το Πρόγραμμα Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων, ο προκάτοχός του, έχουν χρησιμοποιηθεί από αρκετά κράτη μέλη για τη στήριξη μεταρρυθμίσεων που αφορούν την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, ιδιαίτερα όσον αφορά παιδιά που προέρχονται από ευάλωτα περιβάλλοντα.
15. Τα παιδιά και οι έφηβοι χρειάζονται ένα ισορροπημένο σύνολο γνωστικών, κοινωνικών και συναισθηματικών ικανοτήτων για να εξασφαλίσουν θετικά αποτελέσματα στο σχολείο και στη ζωή. Η σύσταση του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2018, σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης¹² ορίζει τις «προσωπικές, κοινωνικές και μεταγνωστικές ικανότητες». Σε αυτές περιλαμβάνονται η ικανότητα του ατόμου να αντιμετωπίζει την αβεβαιότητα και την πολυπλοκότητα, να υποστηρίζει τη σωματική και συναισθηματική ακεραιότητά του, να διατηρεί τη σωματική και ψυχική του υγεία, να αναπτύσσει συνεργατικές και θετικές σχέσεις, να διάγει μια συνειδητοποιημένη σε θέματα υγείας και προσανατολισμένη στο μέλλον ζωή, καθώς και να διαχειρίζεται συγκρουσιακές καταστάσεις σε ένα υποστηρικτικό πλαίσιο χωρίς αποκλεισμούς.

¹² ΕΕ C 189 της 4.6.2018, σ. 1.

16. Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ισότητα και την ένταξη στην εκπαίδευση και την κατάρτιση με σκοπό την προαγωγή της εκπαιδευτικής επιτυχίας για όλους¹³, τα κράτη μέλη καλούνται να εφαρμόσουν μέτρα εκπαιδευτικής πολιτικής και να επιδιώξουν, κατά περίπτωση, μεταρρυθμίσεις στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, εξετάζοντας ολόκληρο το φάσμα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και με μια ολιστική προσέγγιση σε επίπεδο εκπαιδευτικού ιδρύματος ώστε να ενισχύσουν τις ίσες ευκαιρίες και την ένταξη και να προαγάγουν την εκπαιδευτική επιτυχία σε όλες τις βαθμίδες και τύπους εκπαίδευσης και κατάρτισης.
17. Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου για τους Ευρωπαίους εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές για το μέλλον¹⁴ αναγνωρίζεται ότι οι εκπαιδευτικοί, οι εκπαιδευτές και οι διευθυντές σχολείων αποτελούν την απαραίτητη κινητήρια δύναμη στην εκπαίδευση και κατάρτιση και τονίζεται η ανάγκη περαιτέρω ανάπτυξης και επικαιροποίησης των ικανοτήτων τους. Ο κρίσιμος ρόλος των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών αναγνωρίστηκε τόσο στην ανακοίνωση για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης όσο και στο ψήφισμα του Συμβουλίου.
18. Στη σύσταση του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2019, σχετικά με συστήματα προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας υψηλής ποιότητας¹⁵ υπογραμμίζεται ότι η πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας για όλα τα παιδιά στηρίζει την υγιή ανάπτυξη και την εκπαιδευτική επιτυχία τους, συμβάλλει στον περιορισμό των κοινωνικών ανισοτήτων και στη μείωση του χάσματος ικανοτήτων μεταξύ παιδιών που προέρχονται από διαφορετικό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο.
19. Στη σύσταση του Συμβουλίου της 29ης Νοεμβρίου 2021 σχετικά με τη μικτή μάθηση για πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση υψηλής ποιότητας και χωρίς αποκλεισμούς¹⁶ προκρίνονται προσεγγίσεις μικτής μάθησης που συνδυάζουν περιβάλλοντα μάθησης στον χώρο του σχολείου και εξ αποστάσεως, καθώς και ψηφιακά και μη ψηφιακά εργαλεία μάθησης, με σκοπό την οικοδόμηση πιο ανθεκτικών και χωρίς αποκλεισμούς συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι πρακτικές αυτές καθιστούν δυνατή την εφαρμογή ποικίλων και διαφοροποιημένων προσεγγίσεων και εργαλείων για την καλύτερη υποστήριξη όλων των μαθητών —ιδίως των μαθητών με συγκεκριμένες ανάγκες ή των μαθητών που προέρχονται από μειονεκτούσες ομάδες— και για την ενίσχυση των κινήτρων για μάθηση.

¹³ EE C 221 της 10.6.2021, σ. 3.

¹⁴ EE C 193 της 9.6.2020, σ. 11.

¹⁵ EE C 189 της 5.6.2019, σ. 4.

¹⁶ EE C 504 της 14.12.2021, σ. 21.

20. Το ευρωπαϊκό θεματολόγιο δεξιοτήτων¹⁷ καθορίζει δράσεις για την ενίσχυση της βιώσιμης ανταγωνιστικότητας και την οικοδόμηση ανθεκτικότητας με σκοπό την αντιμετώπιση κρίσεων και την παροχή βοήθειας σε άτομα και επιχειρήσεις ώστε να αναπτύξουν ένα κατάλληλο πλέγμα δεξιοτήτων, με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Στη σύσταση του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2020, σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (EEK) για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα¹⁸ προτείνεται ένα ανανεωμένο όραμα πολιτικής της ΕΕ για την ΕΕΚ, ο ρόλος του οποίου είναι κομβικός για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών.
21. Στο σχέδιο δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση¹⁹ καθορίζονται δράσεις για την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων και ικανοτήτων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, ώστε να διασφαλιστεί ότι κανένας εκπαιδευόμενος δεν θα μείνει στο περιθώριο και ότι οι απόφοιτοι διαθέτουν τις ικανότητες που απαιτούνται στην αγορά εργασίας. Προβλέπεται η ανάπτυξη κοινών κατευθυντήριων γραμμών για τους εκπαιδευτικούς και το εκπαιδευτικό προσωπικό με σκοπό την προώθηση του ψηφιακού γραμματισμού και την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης, η επικαιροποίηση του ευρωπαϊκού πλαισίου ψηφιακών ικανοτήτων, καθώς και πρόταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τη βελτίωση της παροχής ψηφιακών δεξιοτήτων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Το σχέδιο δράσης ενθαρρύνει, επίσης, τις προσπάθειες για τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των φύλων στους τομείς STEM.
22. Στη σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά²⁰, τα κράτη μέλη καλούνται να εγγυηθούν ουσιαστική και δωρεάν πρόσβαση στην εκπαίδευση και τις σχολικές δραστηριότητες για τα παιδιά που έχουν ανάγκη (δηλαδή κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό, ιδίως Ρομά). Η στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού²¹ απαιτεί τη διαμόρφωση ποιοτικής εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς. Η νέα ευρωπαϊκή στρατηγική για ένα καλύτερο διαδίκτυο για τα παιδιά (BIK+)²² απαιτεί την οικοδόμηση ενός ψηφιακού περιβάλλοντος στο οποίο τα παιδιά προστατεύονται, ενδυναμώνονται και αντιμετωπίζονται με σεβασμό και τονίζει ότι τα παιδιά που βρίσκονται σε εύλωτη κατάσταση θα πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες προκειμένου να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες της ψηφιακής δεκαετίας.

¹⁷ COM(2020) 274 final.

¹⁸ EE C 417 της 2.12.2020, σ. 1.

¹⁹ COM(2020) 624 final.

²⁰ EE L 223 της 22.6.2021, σ. 14.

²¹ COM(2021) 142 final.

²² COM(2022) 212 final.

23. Η νέα γενιά στρατηγικών της ΕΕ για την ισότητα και πλαισίων πολιτικής για την ένταξη που εγκρίθηκαν το 2020 και το 2021²³ δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση της ισότητας και της ένταξης και στην καταπολέμηση των διακρίσεων στην εκπαίδευση, με στοχευμένη στήριξη των πλέον μειονεκτούντων ατόμων και των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο διακρίσεων.
24. Η σύσταση του Συμβουλίου, της 30ής Οκτωβρίου 2020, για «μια γέφυρα προς την απασχόληση — ενίσχυση των εγγυήσεων για τη νεολαία» και για την κατάργηση της σύστασης του Συμβουλίου, της 22ας Απριλίου 2013, για τη θέσπιση εγγυήσεων για τη νεολαία²⁴, συνιστά να διευκολυνθεί η επιστροφή των νέων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση μέσω της διαφοροποίησης της προσφοράς συνεχούς εκπαίδευσης, διασφαλίζοντας, κατά περίπτωση, την επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης. Επιπλέον, η πρωτοβουλία ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve, δηλαδή στοχεύω, μαθαίνω, κατακτώ, επιτυγχάνω) βοηθά μειονεκτούντες νέους ηλικίας 18-30 ετών που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (EEAK) να βρουν τον δρόμο τους προς την αγορά εργασίας στη χώρα καταγωγής τους, συνδυάζοντας τη στήριξη για εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση ή απασχόληση με μια θέση εργασίας σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, προκειμένου να ενισχύσουν τις δεξιότητες, τις γνώσεις και την πείρα τους.
25. Με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου του 2011 και τα νέα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα και τις διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη, απαιτείται μια ευρύτερη, περισσότερο συμμετοχική και συστημική προσέγγιση της σχολικής επιτυχίας, η οποία θα εξυπηρετεί τόσο τον στόχο σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με τις βασικές δεξιότητες όσο και τον στόχο που αφορά την πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, θα ενσωματώνει δε πλήρως τη διάσταση της ευημερίας. Μια τέτοιου είδους προσέγγιση θα πρέπει να διασφαλίζει την ανάπτυξη των ικανοτήτων που απαιτούνται για την πρόοδο στην εκπαίδευση και τη ζωή, και να οδηγεί σε ουσιαστικές εμπειρίες μάθησης, δέσμευση, ευρύτερη συμμετοχή στην κοινότητα και μετάβαση σε μια σταθερή ενηλικίωση με ενεργό συμμετοχή στα κοινά.

²³ Στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025 (2020), σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025 (2020), στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά (2020) και σχετική σύσταση του Συμβουλίου (2021), στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025 (2020), σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη 2021-2027 (2020), στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030 (2021), στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού και τη διαφύλαξη της εβραϊκής ζωής 2021-2030 (2021).

²⁴ ΕΕ C 372 της 4.11.2020, σ. 1.

26. Ο στόχος για μείωση των χαμηλών επιδόσεων και της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, καθώς και για προώθηση της σχολικής επιτυχίας πρέπει να επιδιωχθεί με συστηματικό τρόπο από τα κράτη μέλη σε ολόκληρη την ΕΕ. Σε επίπεδο συστήματος, απαιτείται συνοχή των μέτρων πολιτικής, συντονισμός με άλλους συναφείς τομείς πολιτικής (όπως νεολαία, υγεία, πολιτισμός, κοινωνικές υπηρεσίες, απασχόληση, στέγαση, δικαιοσύνη, μετανάστευση και ένταξη) και αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των διαφόρων φορέων σε όλα τα επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό, σχολικό) για την παροχή συντονισμένης στήριξης των παιδιών, των νέων και των οικογενειών τους. Παράλληλα, σε σχολικό επίπεδο, θα πρέπει να προωθηθούν ολιστικές σχολικές προσεγγίσεις, σύμφωνα με τις εθνικές περιστάσεις, που ενσωματώνουν όλους τους τομείς δραστηριότητας (διδασκαλία και μάθηση, σχεδιασμός και διακυβέρνηση κ.λπ.) και εξασφαλίζουν τη συμμετοχή όλων των βασικών παραγόντων (εκπαιδευομένων, διευθυντών σχολείων, διδακτικού και μη διδακτικού προσωπικού, γονέων και οικογενειών, τοπικών και ευρύτερων κοινοτήτων)²⁵.
27. Η παρούσα σύσταση του Συμβουλίου σέβεται πλήρως τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

²⁵ Βλ. ορισμό στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SWD(2022) 176 final.

ΣΥΝΙΣΤΑ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ:

1. Να αναπτύξουν ή, κατά περίπτωση, να ενισχύσουν περαιτέρω, έως το 2025, μια **ενοποιημένη και ολοκληρωμένη στρατηγική²⁶ για τη σχολική επιτυχία**, στο κατάλληλο επίπεδο, σύμφωνα με τη δομή του οικείου συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης, με στόχο την ελαχιστοποίηση της επίδρασης της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης στα αποτελέσματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, την προώθηση της ένταξης στην εκπαίδευση και κατάρτιση και την περαιτέρω μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και των χαμηλών επιδόσεων σε βασικές δεξιότητες, με συνεκτίμηση των διαφόρων μέτρων που περιγράφονται στο πλαίσιο πολιτικής του παραρτήματος. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ευημερία στο σχολείο ως βασική συνιστώσα της σχολικής επιτυχίας. Η εν λόγω στρατηγική θα πρέπει να περιλαμβάνει μέτρα **πρόληψης, παρέμβασης και αντιστάθμισης** (συμπεριλαμβανομένων μέτρων που προσφέρονται στο πλαίσιο των ενισχυμένων εγγυήσεων για τη νεολαία²⁷), να βασίζεται σε **αποδείξεις** και να **συνδυάζει καθολικά μέτρα με στοχευμένες και/ή εξατομικευμένες διατάξεις** για εκπαιδευόμενους που χρειάζονται πρόσθετη προσοχή και στήριξη σε περιβάλλοντα χωρίς αποκλεισμούς (όπως εκπαιδευόμενοι που προέρχονται από κοινωνικοοικονομικά μειονεκτικά περιβάλλοντα, από οικογένειες μεταναστών, προσφύγων ή Ρομά, εκπαιδευόμενοι με ορατές και μη ορατές αναπηρίες, εκπαιδευόμενοι με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή προβλήματα ψυχικής υγείας και εκπαιδευόμενοι που διαβιούν σε απομονωμένες, νησιωτικές ή απόμακρες περιοχές, όπως οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες της ΕΕ, σύμφωνα με τις εθνικές περιστάσεις). Η εν λόγω στρατηγική θα πρέπει επίσης να βασίζεται σε δομημένη **συνεργασία** μεταξύ φορέων που εκπροσωπούν διαφόρους τομείς πολιτικής, επίπεδα διακυβέρνησης και βαθμίδες εκπαίδευσης και κατάρτισης, να επωφελείται από επαρκή **χρηματοδότηση** και να συνοδεύεται από σαφές σχέδιο **εφαρμογής και αξιολόγησης**.

²⁶ Μια τέτοια στρατηγική μπορεί να συμπεριληφθεί στα σχετικά εθνικά στρατηγικά έγγραφα.
²⁷ Σύσταση του Συμβουλίου, της 30ής Οκτωβρίου 2020, για «μια γέφυρα προς την απασχόληση – ενίσχυση των εγγυήσεων για τη νεολαία» και για την κατάργηση της σύστασης του Συμβουλίου, της 22ας Απριλίου 2013, για τη θέσπιση εγγυήσεων για τη νεολαία, ΕΕ C 372 της 4.11.2020, σ. 1.

2. Να αναπτύξουν ή, κατά περίπτωση, να ενισχύσουν περαιτέρω **συστήματα συλλογής δεδομένων και παρακολούθησης** σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, τα οποία καθιστούν δυνατή τη συστηματική συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών πληροφοριών σχετικά με τους εκπαιδευόμενους, καθώς και σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν τα μαθησιακά αποτελέσματα, ιδίως το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο. Τα συστήματα αυτά πρέπει να συμμορφώνονται με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την εθνική νομοθεσία. Θα πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να διασφαλίζουν ότι διατίθενται αναλυτικά δεδομένα και πληροφορίες για ευρύ φάσμα πτυχών (συμπεριλαμβανομένων των απόψεων των ίδιων των εκπαιδευομένων) σε διάφορα επίπεδα πολιτικής και ότι χρησιμοποιούνται (ανωνυμοποιημένα, όπως ενδείκνυται) για την ανάλυση, την πρόληψη και την έγκαιρη παρέμβαση, τον σχεδιασμό πολιτικής, και για την καθοδήγηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των ανωτέρω στρατηγικών.
3. Στο πλαίσιο μιας ενοποιημένης και ολοκληρωμένης στρατηγικής, και σύμφωνα με τις εθνικές περιστάσεις, να συνδυάζουν μέτρα πρόληψης, παρέμβασης και αντιστάθμισης, όπως αυτά που ορίζονται στο πλαίσιο πολιτικής του παραρτήματος με σκοπό τη στήριξη:
- 3.1 των **εκπαιδευομένων**, συνδυάζοντας με συστημικό τρόπο διάφορα μέτρα που θέτουν τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των εκπαιδευομένων στο επίκεντρο και λαμβάνοντας υπόψη τις γνώμες τους·
- 3.2 **των διευθυντών σχολείων, εκπαιδευτικών, εκπαιδευτών και λοιπού προσωπικού, μεταξύ άλλων στην ΠΕΦ**, παρέχοντάς τους βοήθεια για την απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, καθώς και στήριξη για τη διαρκή επαγγελματική τους ανέλιξη, όπως και επαρκή χρόνο, χώρο και στήριξη για την ουσιαστική συνεργασία τους με όλους τους εκπαιδευόμενους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο αποκλεισμού, χαμηλών επιδόσεων και πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η αναγνώριση και η εκτίμηση (συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής εκτίμησης) του έργου τους·
- 3.3 των **σχολείων** με την ανάπτυξη «ολιστικής σχολικής προσέγγισης» για τη σχολική επιτυχία, στην οποία όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας (διευθυντές σχολείων, εκπαιδευτικοί, εκπαιδευτές και λοιπό εκπαιδευτικό προσωπικό, εκπαιδευόμενοι, γονείς και οικογένειες και η τοπική κοινότητα), καθώς και ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων μερών, συμμετέχουν ενεργά και με συνεργατικό τρόπο για την προώθηση της εκπαιδευτικής επιτυχίας για όλους τους εκπαιδευόμενους·

- 3.4 **μέτρων σε επίπεδο συστήματος** και διατομεακής προσέγγισης για τη βελτίωση της ισότητας και της ένταξης στην εκπαίδευση και την κατάρτιση και την προώθηση της εκπαιδευτικής επιτυχίας όλων των εκπαιδευομένων, μεταξύ άλλων, με την αντιμετώπιση δομών και μηχανισμών που ενδέχεται να έχουν ιδιαίτερα αρνητικό αντίκτυπο στους εκπαιδευόμενους που ανήκουν σε πιο μειονεκτούσες ομάδες.
4. Να βελτιστοποιήσουν, σύμφωνα με τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές ανάγκες, τη χρήση των εθνικών και ενωσιακών **πόρων** για επενδύσεις σε υποδομές, κατάρτιση, εργαλεία και πόρους για την ενίσχυση της ένταξης, της ισότητας και της ευημερίας στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων των κονδυλίων και της εμπειρογνώσιας της ΕΕ για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις σε υποδομές, εργαλεία, παιδαγωγικές μεθόδους και για τη δημιουργία υγιών περιβαλλόντων μάθησης, ειδικότερα του Erasmus+, του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+, του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, του προγράμματος «Ψηφιακή Ευρώπη», του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης, του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης κ.λπ., και να διασφαλίσουν ότι η χρήση των κονδυλίων εναρμονίζεται με τη συνολική στρατηγική.
5. Να υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με τη στρατηγική τους, τα μέτρα που λαμβάνουν, τις σχετικές ρυθμίσεις παρακολούθησης και αξιολόγησης και τον διατιθέμενο προϋπολογισμό στο πλαίσιο των υφιστάμενων ρυθμίσεων υποβολής εκθέσεων του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης [(μεταξύ άλλων εντός του στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (2021-2030)] και του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.
6. Να εξασφαλίσουν την ενεργό συμμετοχή των νέων στην εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου, μεταξύ άλλων, μέσω του ευρωπαϊκού διαλόγου για τη νεολαία, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι λαμβάνονται υπόψη οι γνώμες, οι απόψεις και οι ανάγκες των νέων, συμπεριλαμβανομένων όσων προέρχονται από μειονεκτικά περιβάλλοντα.

ΚΑΛΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. Να στηρίξει την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου, καθώς και συναφών πρωτοβουλιών, όπως η ευρωπαϊκή εγγύηση για τα παιδιά και οι ενισχυμένες εγγυήσεις για τη νεολαία, με τη διευκόλυνση της αμοιβαίας μάθησης και των ανταλλαγών μεταξύ των κρατών μελών και όλων των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών όσον αφορά την εκπαιδευτική επιτυχία για όλους μέσω:
 - 1.1 της εφαρμογής του στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030), στο πλαίσιο του οποίου η μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, η ενίσχυση της επάρκειας σε βασικές δεξιότητες και η προώθηση της ευημερίας των εκπαιδευομένων, των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών αποτελούν βασικούς τομείς προτεραιότητας·
 - 1.2 της σύστασης και της προώθησης των δραστηριοτήτων της ομάδας εμπειρογνομόνων σχετικά με στρατηγικές για τη δημιουργία υποστηρικτικών μαθησιακών περιβαλλόντων για ομάδες που αντιμετωπίζουν κίνδυνο να παρουσιάσουν χαμηλές επιδόσεις και για τη στήριξη της ευημερίας στο σχολείο, η οποία θα προωθήσει τις εργασίες για τον προσδιορισμό ορθών πρακτικών όσον αφορά την ανάπτυξη υποστηρικτικών και υγιών μαθησιακών περιβαλλόντων, την προώθηση της ψυχικής υγείας, του υγιεινού τρόπου ζωής και της σωματικής και συναισθηματικής ευημερίας (μεταξύ άλλων, με την αντιμετώπιση του μετατραυματικού άγχους), και την πρόληψη του εκφοβισμού και της βίας στο σχολείο, καθώς και προτάσεις για την αποτελεσματική υιοθέτηση επιτυχημένων πρακτικών στα σχολεία και συστάσεις για δραστηριότητες ευαισθητοποίησης σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο·
 - 1.3 της αναγνώρισης και ανταλλαγής επιτυχημένων πρακτικών (συμπεριλαμβανομένης της αλληλοδιδασχίας από ομοτίμους και της καθοδήγησης από ομοτίμους), κατευθυντήριων γραμμών και πρακτικών εργαλείων για τη στήριξη του σχεδιασμού, της εφαρμογής και της αξιολόγησης των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών πολιτικών και πρακτικών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που απευθύνονται σε εκπαιδευόμενους με μειονεκτικό υπόβαθρο, μέσω της χρήσης συνεργατικών εργαλείων, διαδικτυακών πλατφορμών και κοινοτήτων της ΕΕ για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, στα οποία περιλαμβάνονται το δίκτυο ηλεκτρονικής αδελφοποίησης (eTwinning), η νέα Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα Σχολικής Εκπαίδευσης, οι απόφοιτοι του προγράμματος Erasmus+, οι πρεσβευτές του Cedefop για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και η γωνιά μάθησης για πολυγλωσσικό εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με την ΕΕ·

- 1.4 της αύξησης της επίγνωσης και της ενθάρρυνσης της αξιοποίησης ευκαιριών για την προώθηση, τη στήριξη και τη διευκόλυνση της ένταξης, της ισότητας και της ευημερίας στην εκπαίδευση και την κατάρτιση στο πλαίσιο των μέσων της ΕΕ, όπως το Erasmus+, ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη», το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης, το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης κ.λπ.·
 - 1.5 της παροχής στήριξης για έρευνα και μελέτες σε ολόκληρη την ΕΕ· της ενθάρρυνσης της δημιουργίας ερευνητικών δικτύων και της υποστήριξης του διαλόγου μεταξύ έρευνας και πολιτικής, καθώς και μεταξύ έρευνας και επαγγελματιών·
 - 1.6 της συνεκτίμησης των αποτελεσμάτων του διαρθρωμένου διαλόγου για την ψηφιακή εκπαίδευση και τις ψηφιακές δεξιότητες.
2. Να στηρίξει την ανάπτυξη και τη διάδοση υλικού καθοδήγησης και πόρων σχετικά με την εκπαιδευτική επιτυχία όλων των εκπαιδευομένων (μεταξύ άλλων, όσον αφορά την ένταξη των μεταναστών και την εκμάθηση γλωσσών), σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και για τη χρήση τους σε εθελοντική βάση, μεταξύ άλλων, με την περαιτέρω ανάπτυξη και προώθηση της ευρωπαϊκής εργαλειοθήκης για τα σχολεία «Προώθηση της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου», τη συλλογή εμπνευσμένων πρακτικών για την ενταξιακή εκπαίδευση και την αγωγή του πολίτη, και τη δέσμη εργαλείων ΕΕΚ του Cedefop για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.
 3. Να στηρίξει ευκαιρίες επαγγελματικής ανέλιξης για το εκπαιδευτικό προσωπικό και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη με:
 - 3.1 την ανταλλαγή ορθών πρακτικών μέσα από ανταλλαγές προσωπικού, έργα και δίκτυα του Erasmus+, μεταξύ άλλων μέσω της διαδικτυακής κοινότητας του eTwinning, της Ακαδημίας Εκπαιδευτικών του Erasmus+ και των κέντρων επαγγελματικής αριστείας·

- 3.2 τη διάθεση μαζικών ανοικτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOC) και εκπαιδευτικών ευκαιριών (συμπεριλαμβανομένων των μικροδιαπιστευτηρίων) για τη συνεχή επαγγελματική ανέλιξη εκπαιδευτικών, εκπαιδευτών, διευθυντών σχολείων και εκπαιδευτών εκπαιδευτικών, μέσω της νέας Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας Σχολικής Εκπαίδευσης, και την προώθηση της ευρείας χρήσης αυτών των μαθημάτων.
4. Να εξασφαλίζει την παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου στο πλαίσιο των υφιστάμενων ρυθμίσεων του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης (μεταξύ άλλων εντός του στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης) και του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (συμπεριλαμβανομένου του αναθεωρημένου κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων).
5. Να εξασφαλίζει την παρακολούθηση και υποβολή περιοδικών εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο σε σχέση με τους στόχους σε επίπεδο ΕΕ στο πλαίσιο των εκθέσεων για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης· σε στενή συνεργασία με τη μόνιμη ομάδα για τους δείκτες και τα κριτήρια αξιολόγησης, να εξετάσει πώς μπορεί να ενισχυθεί η παρακολούθηση σε επίπεδο ΕΕ, ιδίως με την αξιολόγηση υφιστάμενων δεικτών σε επίπεδο ΕΕ και, εφόσον κριθεί σκόπιμο και αναγκαίο, με την υποβολή προτάσεων για νέους δείκτες, ιδιαίτερα όσον αφορά την ένταξη και την ισότητα.

Η σύσταση του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 2011, σχετικά με πολιτικές για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου αντικαθίσταται από την παρούσα σύσταση.

Βρυξέλλες,

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος / Η Πρόεδρος

Πλαίσιο πολιτικής για τη σχολική επιτυχία

Το παρόν παράρτημα προτείνει ένα πλαίσιο πολιτικής που χρησιμεύει ως εργαλείο αναφοράς για τους φορείς χάραξης πολιτικής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και τους επαγγελματίες στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, το οποίο μπορεί να αποτελέσει πηγή έμπνευσης για μια συστημική πολιτική απάντηση ώστε να εξασφαλιστούν καλύτερα εκπαιδευτικά αποτελέσματα για όλους τους εκπαιδευόμενους.

Το παρόν πλαίσιο πολιτικής περιγράφει μια συστημική προσέγγιση για τη βελτίωση της επιτυχίας όλων των εκπαιδευομένων στο σχολείο, ανεξάρτητα από τα προσωπικά τους χαρακτηριστικά καθώς και το οικογενειακό, το πολιτισμικό και το κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο. Προσδιορίζει βασικές προϋποθέσεις και μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και των χαμηλών επιδόσεων σε βασικές δεξιότητες, με βάση τεκμηριωμένα στοιχεία και ορθές πρακτικές που έχουν εντοπιστεί στα κράτη μέλη της ΕΕ και έρευνα αιχμής. Βασίζεται σε μια ευρεία και χωρίς αποκλεισμούς προσέγγιση της σχολικής επιτυχίας, η οποία δεν αφορά μόνο τα ακαδημαϊκά αποτελέσματα, αλλά λαμβάνει επίσης υπόψη στοιχεία όπως η προσωπική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη και ευημερία των εκπαιδευομένων στο σχολείο. Διαρθρώνεται γύρω από ορισμένες γενικές προϋποθέσεις (σημεία 1 και 2) και ένα σύνολο πιθανών δράσεων που θα προωθηθούν σε επίπεδο σχολείου και συστήματος σύμφωνα με τα εκάστοτε εθνικά συστήματα εκπαίδευσης.

1. Για την επιδίωξη της επιτυχίας όλων των εκπαιδευομένων στο σχολείο, ανεξάρτητα από τα προσωπικά χαρακτηριστικά καθώς και το οικογενειακό, το πολιτισμικό και το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο, απαιτείται μια **ενοποιημένη και ολοκληρωμένη στρατηγική για τη σχολική επιτυχία** στο κατάλληλο επίπεδο πολιτικής (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό), σύμφωνα με τις εθνικές περιστάσεις και τη δομή του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης. Μια τέτοια στρατηγική θα πρέπει να περιλαμβάνει, για παράδειγμα:
 - α) διασφάλιση του συντονισμού με άλλους τομείς πολιτικής (όπως νεολαία, υγεία, πολιτισμός, κοινωνικές υπηρεσίες, απασχόληση, στέγαση, δικαιοσύνη, ένταξη προσφύγων και άλλων μεταναστών, απαγόρευση των διακρίσεων) και δημιουργία σταθερής συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και του συστηματικού διαλόγου με όλα τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη (συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευομένων, των γονέων και των οικογενειών και όσων εκπροσωπούν τις απόψεις πιο περιθωριοποιημένων ομάδων) από τη φάση του σχεδιασμού έως την εφαρμογή και την αξιολόγηση·

- β) μια ισορροπημένη, συνεκτική και συντονισμένη δέσμη μέτρων πολιτικής, που θα συνδυάζουν την πρόληψη, την παρέμβαση και την αντιστάθμιση, με ιδιαίτερη έμφαση σε δράσεις πρόληψης και παρέμβασης·
- γ) ενοποίηση των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών στρατηγικών προσεγγίσεων (κατά περίπτωση) για την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με τις προσεγγίσεις που αποσκοπούν στην προώθηση βασικών δεξιοτήτων, στην αντιμετώπιση του εκφοβισμού και του κυβερνοεκφοβισμού (συμπεριλαμβανομένων του εκφοβισμού λόγω φύλου και της σεξουαλικής παρενόχλησης) και στην ενίσχυση της ευημερίας·
- δ) συστηματικό συνδυασμό, σε περιβάλλοντα χωρίς αποκλεισμούς, καθολικών μέτρων σε επίπεδο σχολείου για όλους τους εκπαιδευόμενους, με στοχευμένες δράσεις για ορισμένους εκπαιδευόμενους ή ομάδες εκπαιδευομένων που έχουν παρόμοιες ανάγκες ή αντιμετωπίζουν μέτριο κίνδυνο, και με πιο εξατομικευμένες δράσεις για άτομα με σύνθετες ή χρόνιες ανάγκες τα οποία αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο·
- ε) απόδοση ιδιαίτερης προσοχής στα παιδιά και στους νέους που αντιμετωπίζουν κίνδυνο να βρεθούν σε μειονεκτική θέση ή να υποστούν δυσμενείς διακρίσεις, με τη διασφάλιση διασταυρωτικής προσέγγισης και λήψης κατάλληλων μέτρων για τις ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο, όπως παιδιά με κοινωνικοοικονομικά μειονεκτικό υπόβαθρο, από οικογένειες μεταναστών ή Ρομά, πρόσφυγες, παιδιά με ορατές και μη ορατές αναπηρίες, συμπεριλαμβανομένων μακροχρόνιων ή βραχυχρόνιων σωματικών, ψυχικών, πνευματικών ή αισθητηριακών βλαβών, και παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή με προβλήματα ψυχικής υγείας, σε συνεργασία με εμπειρογνώμονες σε κοινωνικά θέματα και θέματα υγείας·
- στ) απόδοση προσοχής στον εντοπισμό ανισοτήτων μεταξύ των φύλων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, μεταξύ άλλων μέσω ενισχυμένης παρακολούθησης των επιδόσεων των αγοριών και των κοριτσιών, και υλοποίηση ειδικών δράσεων, κατά περίπτωση·
- ζ) συνεκτίμηση της σημασίας των μη τυπικών και άτυπων εκπαιδευτικών διαδικασιών για τη μαθησιακή επιτυχία και τη συμμετοχή όλων των σχετικών εταίρων·

- η) υιοθέτηση προσέγγισης βάσει αποδεικτικών στοιχείων, που τροφοδοτείται από αξιόπιστα συστήματα συλλογής δεδομένων και παρακολούθησης (βλ. σημείο 2 κατωτέρω) και υποστηρίζεται από την πλέον πρόσφατη ποσοτική και ποιοτική έρευνα, λαμβανομένων υπόψη των πρακτικών και των εργαλείων που αποδεδειγμένα συμβάλλουν στην κατάκτηση εκπαιδευτικής επιτυχίας για όλους τους εκπαιδευόμενους. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνεται η αξιοποίηση πόρων που παρέχονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως η ευρωπαϊκή εργαλειοθήκη για τα σχολεία, η συλλογή εμπνευσμένων πρακτικών για την ενταξιακή εκπαίδευση και την αγωγή του πολίτη και η δέσμη εργαλείων EEK του Cedefop για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και το αποθετήριο συστημάτων και πρακτικών διά βίου προσανατολισμού·
- θ) διάθεση αναλογικών πόρων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης εθνικών και ενωσιακών κονδυλίων, καθώς και άλλων μέσων στήριξης για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις σε εκπαιδευτικά εργαλεία, υποδομές και παιδαγωγικές μεθόδους [ειδικότερα του Erasmus+, του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+, του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, του προγράμματος «Ψηφιακή Ευρώπη», του προγράμματος-πλαίσιου «Ορίζων Ευρώπη», του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης, του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης και του μηχανισμού χρηματοδότησης «Συνδέοντας την Ευρώπη» (CEF2)]·
- ι) πρόβλεψη σχεδίου εφαρμογής με σαφείς στόχους και ορόσημα, σχεδίου παρακολούθησης και αξιολόγησης και της δημιουργίας μηχανισμού ή δομής συντονισμού, στο επίπεδο που αρμόζει στις εθνικές περιστάσεις, προκειμένου να διευκολυνθεί η συνεργασία, να υποστηριχθεί η εφαρμογή και να καταστεί δυνατή η παρακολούθηση, η αξιολόγηση και η επανεξέταση της πολιτικής.

2. Για να είναι αποτελεσματική, η ενοποιημένη στρατηγική θα πρέπει να βασίζεται σε ισχυρά **συστήματα συλλογής δεδομένων και παρακολούθησης** στα κράτη μέλη, στο επίπεδο που αρμόζει στις εθνικές περιστάσεις, και δεν θα πρέπει να επιβάλλει περιττό πρόσθετο διοικητικό φόρτο στα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Τα συστήματα αυτά θα πρέπει, για παράδειγμα:
- α. να καθιστούν δυνατή την ανάλυση, σε όλα τα επίπεδα πολιτικής (εθνικό, περιφερειακό και τοπικό) του εύρους, της συχνότητας εμφάνισης και των πιθανών αιτιών των χαμηλών επιδόσεων και της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, μεταξύ άλλων με τη συλλογή των απόψεων περιθωριοποιημένων εκπαιδευομένων και οικογενειών·
 - β. να χρησιμοποιούνται για τον σχεδιασμό και την καθοδήγηση της χάραξης πολιτικής, την παρακολούθηση της εφαρμογής και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των ληφθέντων μέτρων·
 - γ. να καθιστούν δυνατό τον έγκαιρο εντοπισμό και την ταυτοποίηση των εκπαιδευομένων που διατρέχουν κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και εκείνων που το έχουν ήδη πράξει, ώστε να τους παρέχεται η αρμόζουσα στήριξη στον κατάλληλο χρόνο, χωρίς οι εν λόγω εκπαιδευόμενοι να χαρακτηρίζονται και να στιγματίζονται·
 - δ. να παρέχουν τη βάση για την ανάπτυξη αποτελεσματικής καθοδήγησης και στήριξης για τα σχολεία.

Τα δεδομένα και οι πληροφορίες θα πρέπει ιδανικά να καλύπτουν όλες τις βαθμίδες (ΠΕΦ, πρωτοβάθμια, κατώτερη δευτεροβάθμια, ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση) και όλους τους τύπους εκπαίδευσης και κατάρτισης (συμπεριλαμβανομένης της ΕΕΚ), να είναι διαθέσιμα σε διάφορα επίπεδα πολιτικής, ενώ θα πρέπει να συμμορφώνονται με τη νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Θα πρέπει να συλλέγονται ποσοτικές και ποιοτικές πληροφορίες ανάλογα με τις εθνικές περιστάσεις, με υψηλό επίπεδο ανάλυσης (για παράδειγμα, με βάση το φύλο, το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο, το μεταναστευτικό υπόβαθρο, τις περιφερειακές διαφορές κ.λπ.), καθώς και για ευρύ φάσμα παραγόντων που έχουν αρνητικό ή θετικό αντίκτυπο στα μαθησιακά αποτελέσματα (όπως συμμετοχή στην ΠΕΦ, φοίτηση, συμμετοχή σε διαδικασίες μάθησης, κατάκτηση βασικών δεξιοτήτων, ευημερία στο σχολείο, ψυχική υγεία, αίσθημα του ανήκειν, ζητήματα συμπεριφοράς, εμπειρία αντιμετώπισης δυσμενούς διάκρισης κ.λπ.).

3. Για τη στήριξη των **εκπαιδευομένων** έχουν προσδιοριστεί οι ακόλουθες ορθές πρακτικές, η επιτυχής εφαρμογή των οποίων εξαρτάται καθοριστικά από τη δέσμευση όλων των σχετικών παραγόντων (διευθυντών σχολείων, εκπαιδευτικών, εκπαιδευτών ή λοιπού σχετικού προσωπικού, οικογενειών και των ίδιων των εκπαιδευομένων), σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό και σχολικό επίπεδο, σύμφωνα με τις εθνικές περιστάσεις και τη δομή του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης:

Μέτρα πρόληψης

- α. Διασφάλιση της έγκαιρης αναγνώρισης παραγόντων κινδύνου όπως μαθησιακές δυσκολίες, αναπτυξιακά προβλήματα, γλωσσικές ικανότητες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών και συναισθηματικών δυσκολιών, καθώς και του έγκαιρου εντοπισμού εκπαιδευομένων που κινδυνεύουν να παρουσιάσουν χαμηλές επιδόσεις και να εγκαταλείψουν το σχολείο, με παράλληλη αποφυγή του χαρακτηρισμού και του στιγματισμού.
- β. Ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών με επίκεντρο τον εκπαιδευόμενο και με βάση συμπεριληπτικές και σχεσιακές παιδαγωγικές προσεγγίσεις, και παροχή δυνατότητας για διαφοροποιημένες και εξατομικευμένες μορφές διδασκαλίας και μάθησης. Θα πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο της ενεργού συμμετοχής των παιδιών και των νέων στη δημιουργία διδακτικού υλικού, όπου κρίνεται σκόπιμο, ιδίως όσον αφορά τους πόρους για την πρόληψη του εκφοβισμού, την κοινωνική και συναισθηματική εκπαίδευση, την επίλυση συγκρούσεων και την αντιμετώπιση προκαταλήψεων.
- γ. Ενσωμάτωση της κοινωνικής και συναισθηματικής εκπαίδευσης, της πρόληψης του εκφοβισμού και της ψυχικής και σωματικής υγείας στα προγράμματα σπουδών, από την ΠΕΦ έως την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση.
- δ. Ενίσχυση των ικανοτήτων στη γλώσσα ή στις γλώσσες της σχολικής φοίτησης, με παράλληλη αναγνώριση της αξίας και υποστήριξη της γλωσσικής πολυμορφίας των εκπαιδευομένων ως παιδαγωγικού πόρου για περαιτέρω μάθηση και εκπαιδευτική επιτυχία. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, αξιολόγηση των προηγούμενων γλωσσικών γνώσεων, παροχή σημαντικής υποστήριξης στη μητρική γλώσσα του εκπαιδευόμενου (πρώτη γλώσσα) και στη γλώσσα σχολικής φοίτησης, πρόσβαση σε διδασκαλία της γλώσσας της χώρας καταγωγής και μηχανισμούς για τη στήριξη της μετάβασης από τις τάξεις υποδοχής στις κανονικές τάξεις σε διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης, κατά περίπτωση.

- ε. Ειδικότερα, στήριξη της εκμάθησης της γλώσσας σχολικής φοίτησης από πρόσφυγες και νεοαφιχθέντες μετανάστες μέσω της έγκαιρης εμβάπτισης σε κανονικές τάξεις και προγράμματα σπουδών, με την παροχή πρόσθετης εξατομικευμένης στήριξης σε κατάλληλο επίπεδο για την επιτάχυνση της κοινωνικής και ακαδημαϊκής μάθησης. Η συνεχής πρόσβαση σε γλωσσική και ακαδημαϊκή υποστήριξη, επαγγελματικό προσανατολισμό σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης και κατάρτισης και διαπολιτισμική εκπαίδευση, σε συνδυασμό με τη συμμετοχή των γονέων, μπορούν επίσης να διαδραματίσουν κομβικό ρόλο.
- στ. Προώθηση παιδαγωγικών προσεγγίσεων που έχουν διαδραστικό και βιωματικό χαρακτήρα, ενώ παράλληλα ανταποκρίνονται στις πολιτισμικές και γλωσσικές ανάγκες, με σκοπό την ανάπτυξη της αυτονομίας και της υπευθυνότητας των εκπαιδευομένων κατά τη διαδικασία μάθησης και την ενδυνάμωσή τους ώστε να συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη των ικανοτήτων τους. Οι προσεγγίσεις αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν ευκαιρίες μικτής μάθησης (συμπεριλαμβανομένων ψηφιακών πόρων και πρόσβασης σε βιβλιοθήκες, εργαστήρια, μουσεία, άλλους πολιτιστικούς οργανισμούς όπως μουσικά ή καλλιτεχνικά σχολεία, κοινοτικά κέντρα και στη φύση), οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των εκπαιδευομένων με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, την ευέλικτη και ανομοιογενή οργάνωση του χρόνου και των περιβαλλόντων μάθησης, τη διεπιστημονική διδασκαλία και μάθηση, τη συνεργατική μάθηση και τη στήριξη από ομοτίμους, καθώς και τη χρήση υποστηρικτικών τεχνολογιών για εκπαιδευόμενους με αναπηρία.
- ζ. Προώθηση πρακτικών αξιολόγησης που αντικατοπτρίζουν και υποστηρίζουν προσωπικές μαθησιακές ανάγκες και διαδρομές, ιδίως με την εκτεταμένη χρήση της διαμορφωτικής και συνεχούς αξιολόγησης, και με τον συνδυασμό πολλαπλών ψηφιακών και μη ψηφιακών μέσων και εργαλείων (π.χ. χαρτοφυλάκια, αξιολόγηση από ομοτίμους και αυτοαξιολόγηση) που είναι συμπεριληπτικά, ανταποκρίνονται στις πολιτισμικές ανάγκες και είναι συμμετοχικά.

Μέτρα παρέμβασης

- η) Παροχή πλαισίων εντός των σχολείων τα οποία προσφέρουν στοχευμένη στήριξη σε όλους τους εκπαιδευόμενους που αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες ή κίνδυνο να παρουσιάσουν χαμηλές επιδόσεις, μέσω μιας διεπιστημονικής και ομαδικής προσέγγισης (π.χ. προγράμματα για τη συμμετοχή των γονέων μέσω ολιστικής σχολικής προσέγγισης, προγράμματα καθοδήγησης, συμπεριλαμβανομένης της καθοδήγησης από ομοτίμους, κινητοποίηση προσωπικού υποστήριξης, πρόσθετος χρόνος μάθησης κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους και/ή των περιόδων διακοπών, πρόσβαση σε πρόσθετα μαθησιακά περιβάλλοντα).
- θ) Στο πλαίσιο προσβάσιμων περιβαλλόντων χωρίς αποκλεισμούς, παροχή ενισχυμένης, εξατομικευμένης στήριξης σε εκπαιδευόμενους με πολύπλευρες και σύνθετες ανάγκες, συμπεριλαμβανομένων κοινωνικών και συναισθηματικών αναγκών και αναγκών ψυχικής υγείας (π.χ. ενισχυτική διδασκαλία, εξατομικευμένα σχέδια μάθησης, παρεμβάσεις από ειδικούς ψυχικής υγείας, ψυχοθεραπευτικές παρεμβάσεις, διεπιστημονικές ομάδες, οικογενειακή υποστήριξη).
- ι) Παροχή λύσεων σε επίπεδο σχολείου ή σε συνεργασία με άλλους φορείς για εκπαιδευόμενους που δυσκολεύονται να ικανοποιήσουν βασικές ανάγκες λόγω του κοινωνικοοικονομικού τους υποβάθρου (π.χ. έλλειψη εκπαιδευτικού υλικού, δυσκολίες στη μετακίνηση, πείνα, διατροφικό έλλειμμα και έλλειμμα ύπνου).
- ια) Παροχή στοχευμένων προγραμμάτων χρηματοδοτικής και μη χρηματοδοτικής στήριξης σε μειονεκτούντες εκπαιδευόμενους με σκοπό τη διευκόλυνση της μετάβασής τους στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση και την επιτυχή ολοκλήρωση σπουδών ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που οδηγούν στην απόκτηση των σχετικών τίτλων.
- ιβ) Παροχή χρηματοδοτικών ρυθμίσεων για πρόσφυγες και νεοαφιχθέντες μετανάστες εκπαιδευόμενους, ώστε να διασφαλίζεται η πρόσβαση σε ενισχυτική διδασκαλία ή τμήματα προετοιμασίας, όπου κρίνεται αναγκαίο, και η ομαλή είσοδος στο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλες τις βαθμίδες.

Συνδυαστικά μέτρα παρέμβασης/αντιστάθμισης

- ιγ) Παροχή κοινωνικής, συναισθηματικής και ψυχολογικής στήριξης στους εκπαιδευόμενους, ειδικότερα σε εκείνους με αρνητικές προσλαμβάνουσες παραστάσεις της παιδικής ηλικίας και σε όσους βιώνουν τραύμα ή σοβαρή κοινωνική ή συναισθηματική πίεση που εμποδίζει τη συμμετοχή τους στο σχολείο. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνεται η ενίσχυση του ρόλου των συμβούλων και των καθοδηγητών μεταξύ του προσωπικού, η διευκόλυνση της πρόσβασης των μαθητών σε επαγγελματίες και υπηρεσίες ψυχικής υγείας εντός και εκτός σχολείου, καθώς και η έγκαιρη παρέμβαση σε θύματα και θύτες εκφοβισμού. Δημιουργία στήριξης από ομοτίμους και από την κοινότητα για την πρόληψη του εκφοβισμού/του κυβερνοεκφοβισμού και καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων.
- ιδ) Διασφάλιση πρόσβασης σε ισότιμη, ευέλικτη και επαρκή στήριξη σε πρόσφυγες και νεοαφιχθέντες μετανάστες, συμπεριλαμβανομένης κοινωνικής, συναισθηματικής και ψυχολογικής στήριξης, με παροχή βοήθειας ώστε να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που σχετίζονται με το μετατραυματικό άγχος και την εμπειρία της μετανάστευσης ή της ένταξης. Η στήριξη αυτή θα πρέπει να εντάσσεται σε ένα ευρύτερο και διατομεακό σύστημα που θα λαμβάνει υπόψη όλες τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, σε συνεργασία με κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας, φορείς ψυχικής υγείας και κάθε άλλη σχετική υπηρεσία ή οργανισμό, και με την άμεση συμμετοχή των εκπαιδευομένων και των οικογενειών ή των φροντιστών τους.
- ιε) Διευκόλυνση της πρόσβασης σε δραστηριότητες εκτός του προγράμματος σπουδών και εξωσχολικές δραστηριότητες (αθλητισμός, τέχνες, εθελοντισμός ή εργασία στον τομέα της νεολαίας κ.λπ.) και βελτίωση της τεκμηρίωσης και της επικύρωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων.
- ιστ) Ενίσχυση του εκπαιδευτικού προσανατολισμού, του επαγγελματικού προσανατολισμού και της συμβουλευτικής, καθώς και της εκπαίδευσης όσον αφορά τη σταδιοδρομία για τη στήριξη της απόκτησης δεξιοτήτων και ικανοτήτων διαχείρισης της σταδιοδρομίας. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνονται ενδοσχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες, όπως μάθηση στον χώρο εργασίας, επισκέψεις σε χώρους εργασίας, παρακολούθηση εργασίας, παιχνίδια σταδιοδρομίας ή δοκιμαστικά μαθήματα.

4. **Οι διευθυντές σχολείων, οι εκπαιδευτικοί, οι εκπαιδευτές και το λοιπό προσωπικό, συμπεριλαμβανομένης της ΠΕΦ,** διαδραματίζουν κομβικό ρόλο στο πλαίσιο της στρατηγικής. Για την απαιτητική αυτή ευθύνη, χρειάζονται στήριξη και εφόδια για να κατανοούν και να αντιμετωπίζουν την εκπαιδευτική ανισότητα, τις χαμηλές επιδόσεις και την αποσύνδεση από το σχολείο. Πέραν της βοήθειας για την απόκτηση των αναγκαίων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, απαιτείται επίσης η εξασφάλιση κατάλληλων συνθηκών εργασίας όσον αφορά τον χρόνο, τον χώρο και τα μέσα. Έχουν προσδιοριστεί οι ακόλουθες ορθές πρακτικές:

Μέτρα πρόληψης

- α. Ενσωμάτωση της ένταξης, της ισότητας και της πολυμορφίας, κατανόηση των χαμηλών επιδόσεων και της αποσύνδεσης από το σχολείο, καθώς και αντιμετώπιση ζητημάτων ευημερίας, ψυχικής υγείας και εκφοβισμού, στο πλαίσιο όλων των θεσμοθετημένων προγραμμάτων αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών.
- β. Διασφάλιση ότι η υψηλής ποιότητας και βασισμένη στην έρευνα αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και η συνεχής επαγγελματική ανέλιξη προετοιμάζουν τους διευθυντές σχολείων, τους εκπαιδευτικούς, τους εκπαιδευτές και το λοιπό εκπαιδευτικό προσωπικό ώστε:
- να κατανοούν τους παράγοντες κινδύνου και προστασίας που ενδέχεται να έχουν αντίκτυπο στις ακαδημαϊκές επιδόσεις, στην αποσύνδεση ή την πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, καθώς και τις κοινωνικές, συναισθηματικές και συμπεριφορικές δυσκολίες·
 - να κατανοούν ζητήματα ευημερίας, αναπηρίας και ψυχικής υγείας, συμπεριλαμβανομένου του μετατραυματικού άγχους, και να στηρίζουν την ανάπτυξη των κοινωνικών και συναισθηματικών ικανοτήτων των εκπαιδευομένων·
 - να αναπτύσσουν ικανότητες διδασκαλίας σε πολύγλωσσα και πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα·

- να αναγνωρίζουν και να αμφισβητούν έμφυλα στερεότυπα στη διδασκαλία και τη μάθηση (συμπεριλαμβανομένων των χαμηλών προσδοκιών όσον αφορά τις επιδόσεις των αγοριών και του χάσματος μεταξύ των φύλων στους τομείς STEM) και να αναπτύσσουν διδακτικές πρακτικές που λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλου και ευνοούν περισσότερο την κινητροδότηση και τη συμμετοχή αγοριών και κοριτσιών·
 - να αναγνωρίζουν και να αντιμετωπίζουν τους διάφορους τύπους μαθησιακών δυσκολιών·
 - να χρησιμοποιούν συνεργατικές πρακτικές και να εργάζονται σε διεπιστημονικές ομάδες εντός του σχολείου, καθώς και με εξωτερικούς συνεργάτες·
 - να χρησιμοποιούν διάφορες μαθησιακές προσεγγίσεις, εργαλεία και περιβάλλοντα, κατά περίπτωση, και να εφαρμόζουν ενεργά μικτή μάθηση, συνδυάζοντας εσωτερικές και εξωτερικές δραστηριότητες, εξατομικευμένη και ομαδική διδασκαλία και μάθηση, ψηφιακούς και μη ψηφιακούς πόρους κ.λπ.·
 - να χρησιμοποιούν μεθόδους και εργαλεία διαμορφωτικής αξιολόγησης στη διδασκαλία και τη μάθηση·
 - να προάγουν θετικό κλίμα μάθησης, μέσω στρατηγικών διαχείρισης της τάξης, πρόληψης του εκφοβισμού και επίλυσης συγκρούσεων, και να οικοδομούν σχέσεις εμπιστοσύνης με τους εκπαιδευόμενους, τους γονείς, τις οικογένειες και τους φροντιστές, ιδίως εκείνους με πιο μειονεκτικό υπόβαθρο.
- γ. Παροχή κινήτρων σε εκπαιδευτικούς, εκπαιδευτές, διευθυντές σχολείων και λοιπό εκπαιδευτικό προσωπικό ώστε να εργαστούν σε σχολεία με υψηλό ποσοστό μαθητών με κοινωνικοοικονομικά μειονεκτικό υπόβαθρο. Ενθάρρυνση των εκπαιδευόμενων εκπαιδευτικών να πραγματοποιούν πρακτική άσκηση σε τέτοιου είδους σχολεία.
- δ. Διασφάλιση ότι όλο το προσωπικό που ασχολείται με την εκπαίδευση όσον αφορά τη σταδιοδρομία και τον εκπαιδευτικό και επαγγελματικό προσανατολισμό είναι καταρτισμένο, διαθέτει τα κατάλληλα προσόντα και έχει πρόσβαση σε αρχική και συνεχή εκπαίδευση.

- ε. Στήριξη της ευημερίας των εκπαιδευτικών, των εκπαιδευτών, των διευθυντών σχολείων και του λοιπού σχολικού προσωπικού και αύξηση της ελκυστικότητας του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού, μεταξύ άλλων μέσω της εξασφάλισης κατάλληλων συνθηκών εργασίας, επαγγελματικής αυτονομίας και ενεργού συμμετοχής των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών στη διαχείριση του σχολείου, υψηλής ποιότητας αρχικής εκπαίδευσης και συνεχούς επαγγελματικής ανέλιξης, πρόσβασης σε επαγγελματίες και υπηρεσίες υποστήριξης και ψυχικής υγείας, συνεργασίας και στήριξης από ομοτίμους.

Μέτρα παρέμβασης

- ιστ. Διευκόλυνση των ανταλλαγών προσωπικού, της μάθησης από ομοτίμους και της στήριξης από ομοτίμους μεταξύ εκπαιδευτικών, εκπαιδευτών και λοιπού εκπαιδευτικού προσωπικού και επαγγελματιών, μέσω δικτύωσης, παρακολούθησης εργασίας, σεμιναρίων και κοινοτήτων μάθησης πολλών επαγγελματικών ομάδων, καθώς και πρόσβασης σε κέντρα εμπειρογνωσίας και σε κατάλληλους πόρους που μπορούν να συμβάλουν στην προσαρμογή της διδασκαλίας και της μάθησης στις ιδιαίτερες ανάγκες όλων των εκπαιδευομένων. Ειδικότερα, διασφάλιση πρόσβασης σε εξειδικευμένα κέντρα πόρων ή συμβουλευτικές ομάδες, που μπορούν να παράσχουν τα απαραίτητα εργαλεία και τις παιδαγωγικές μεθόδους για τη στήριξη προσφύγων και νεοαφιχθέντων μεταναστών εκπαιδευομένων και για την εργασία σε πολλαπλές κοινότητες και σχολεία.
- ιζ. Διερεύνηση, όπου είναι δυνατόν, του τρόπου με τον οποίο οι εναλλακτικές διαδρομές εισόδου στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού μπορούν να αυξήσουν την πολυμορφία του εκπαιδευτικού προσωπικού και να ανοίξουν το επάγγελμα του εκπαιδευτικού σε άτομα διαφορετικού υποβάθρου, συμπεριλαμβανομένων υποψηφίων που έχουν οι ίδιοι βρεθεί σε κοινωνικοοικονομικά μειονεκτική θέση.
5. Για την προώθηση της εκπαιδευτικής επιτυχίας όλων των εκπαιδευομένων, οι **«ολιστικές σχολικές προσεγγίσεις»**, στο πλαίσιο των οποίων όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας (διευθυντές σχολείων, εκπαιδευτικοί, εκπαιδευτές και λοιπό εκπαιδευτικό προσωπικό, εκπαιδευόμενοι, γονείς και οικογένειες), καθώς και ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων μερών (π.χ. κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας, υπηρεσίες νεολαίας, εργαζόμενοι στον τομέα της φροντίδας, ψυχολόγοι, ειδικοί σύμβουλοι ψυχικής υγείας/θεραπευτές, νοσηλευτές, λογοθεραπευτές, ειδικοί σε θέματα καθοδήγησης, εργαζόμενοι στον τομέα της νεολαίας, τοπικές αρχές, ΜΚΟ, επιχειρήσεις, ενώσεις, εθελοντές κ.λπ.) και η κοινότητα γενικότερα, συμμετέχουν ενεργά και με συνεργατικό τρόπο, έχουν αποδειχθεί ιδιαίτερος αποτελεσματικές. Οι επιτυχημένες πολιτικές μπορεί να περιλαμβάνουν:

Μέτρα πρόληψης

- α. Εξασφάλιση επαρκούς επιπέδου αυτονομίας για τη λήψη αποφάσεων από τους διευθυντές σχολείων και τα διοικητικά συμβούλια, σε συνδυασμό με ισχυρή υποχρέωση λογοδοσίας.
- β. Προώθηση της ενσωμάτωσης της σχολικής επιτυχίας για όλους και της ευημερίας (συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης του εκφοβισμού, της καταπολέμησης των διακρίσεων, της ευαισθητοποίησης ως προς τη διάσταση του φύλου και ζητημάτων υγείας) στις διαδικασίες σχολικού σχεδιασμού και διακυβέρνησης (σχέδια σχολικής ανάπτυξης, δηλώσεις αποστολής, ετήσια ή πολυετή παιδαγωγικά σχέδια κ.λπ.) και ενθάρρυνση των σχολείων ώστε να σχεδιάζουν, να παρακολουθούν και να αξιολογούν ειδικά σχέδια ένταξης και ευημερίας.
- γ. Προώθηση της σχολικής επιτυχίας για όλους τους εκπαιδευόμενους και της ευημερίας στο σχολείο ως μέρος εσωτερικών και εξωτερικών μηχανισμών διασφάλισης της ποιότητας και της συμπερίληψης στόχων και δεικτών επίσης για θέματα όπως το κλίμα μάθησης, ο εκφοβισμός και η ευημερία. Διασφάλιση της παροχής συμβουλών και υποστήριξης από την εξωτερική αξιολόγηση/επιθεώρηση στα υπό επιθεώρηση σχολεία, υποστήριξης της αυτοαξιολόγησης των σχολείων και προώθησης νοοτροπίας αναστοχασμού και βελτίωσης των στρατηγικών και πρακτικών για την ένταξη και την ευημερία.
- δ. Παροχή ευκαιριών επαγγελματικής ανέλιξης και καθοδήγησης για τη στήριξη των διευθυντών σχολείων στη διαχείριση οργανωτικών αλλαγών και την προώθηση συμπεριληπτικών πρακτικών.
- ε. Ενθάρρυνση ενός συμμετοχικού και δημοκρατικού σχολικού περιβάλλοντος στο οποίο οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων του σχολείου και της τάξης και το οποίο χρησιμοποιεί συμμετοχικές μεθόδους προσαρμοσμένες στα παιδιά και στους νέους, συμπεριλαμβανομένων αυτών που προέρχονται από περιθωριοποιημένα περιβάλλοντα.
- στ. Προώθηση σχολικής νοοτροπίας που δίνει αξία στην πολυμορφία, προάγει την ευημερία των εκπαιδευομένων, προωθεί το αίσθημα του ανήκειν και δημιουργεί ένα ασφαλές περιβάλλον για διάλογο σχετικά με αμφιλεγόμενα ζητήματα.

Συνδυαστικά μέτρα πρόληψης και παρέμβασης

- ζ. Ενθάρρυνση συνεργατικών και διεπιστημονικών πρακτικών στο σχολείο και συμπράξεων με τοπικές υπηρεσίες, εργαζόμενους στον τομέα της νεολαίας, κοινωνικούς λειτουργούς και επαγγελματίες του τομέα της υγείας, επιχειρήσεις και την ευρύτερη κοινότητα.
- η. Ανάδειξη των σχολείων ως κοινοτικών κέντρων διά βίου μάθησης, όπου η εκπαίδευση, η κατάρτιση και η κοινωνική ζωή συνδέονται στενά με τη γειτονιά και όπου η κοινότητα αναλαμβάνει από κοινού την ευθύνη για το σχολείο ως χώρο μάθησης.
- θ. Προώθηση της δικτύωσης μεταξύ σχολείων, καθώς και κοινοτήτων μάθησης πολλών επαγγελματικών ομάδων σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο για την προώθηση της αμοιβαίας μάθησης. Ενθάρρυνση των σχολείων να χρησιμοποιούν τους πόρους που διατίθενται στην ευρωπαϊκή εργαλειοθήκη για τα σχολεία, στη συλλογή εμπνευσμένων πρακτικών για την ενταξιακή εκπαίδευση και την αγωγή του πολίτη και στη δέσμη εργαλείων ΕΕΚ του Cedefop για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.
- ι. Προώθηση της «γλωσσικής ευαισθητοποίησης» εντός και εκτός σχολείου, μέσω της ενθάρρυνσης όλων των φορέων να εξετάσουν τους κανόνες, τις αξίες και τις συμπεριφορές απέναντι στη γλώσσα και την πολιτισμική πολυμορφία, μεταξύ άλλων με την αναγνώριση και τη συνεκτίμηση όλων των γλωσσών που ομιλούνται εντός της σχολικής κοινότητας, με την εξασφάλιση της συμμετοχής γονέων και οικογενειών, φροντιστών και της ευρύτερης κοινότητας στη γλωσσική εκπαίδευση, με τη δημιουργία βιβλιοθηκών με πόρους σε διάφορες γλώσσες και με τη διευκόλυνση γλωσσικών δραστηριοτήτων μετά το σχολείο.
- ια. Στήριξη των σχολείων ώστε να ενσωματώσουν αποτελεσματικές πρακτικές σε κάθε στάδιο της «διαδικασίας εκμάθησης γλωσσών» των νεοαφιχθέντων μεταναστών (συμπεριλαμβανομένων των προσφύγων), συμπεριλαμβανομένης της υποδοχής και της αξιολόγησης (π.χ. μέσω μιας ολοκληρωμένης και πολυδιάστατης αξιολόγησης του γραμματισμού, των γλωσσικών και άλλων βασικών ικανοτήτων), της τοποθέτησης και της εισαγωγής (π.χ. με την παροχή αρχικών προπαρασκευαστικών μαθημάτων ορισμένης διάρκειας, όπου είναι αναγκαίο και κρίνεται σκόπιμο, και με τη θέσπιση μέσων κοινωνικής πρόνοιας και ακαδημαϊκής υποστήριξης για τη διευκόλυνση της ομαλής μετάβασης στην κανονική εκπαίδευση) και της παρακολούθησης (για την πρόληψη του γεωγραφικού διαχωρισμού των μεταναστών εκπαιδευόμενων μέσω των κριτηρίων εισόδου και εισαγωγής στο σχολείο).

- ιβ. Ενθάρρυνση της αποτελεσματικής επικοινωνίας και συνεργασίας με τους γονείς, τους νόμιμους κηδεμόνες και τις οικογένειες όσον αφορά την εκπαιδευτική πρόοδο και την ευημερία των παιδιών τους, μεταξύ άλλων με τη βοήθεια πολιτιστικών διαμεσολαβητών από την τοπική κοινότητα. Εξασφάλιση της συμμετοχής γονέων, οικογενειών και νόμιμων κηδεμόνων σε ενδοσχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες (όπως εθελοντισμός στην τάξη, ομάδες ανάγνωσης και μελέτης, ενισχυτική διδασκαλία σε σχολικές βιβλιοθήκες και προγράμματα μετά το σχολείο, καθώς και ομάδες απασχόλησης, εκδηλώσεις επαγγελματικής ενημέρωσης, επαφή με χώρους εργασίας, επισκέψεις σε κέντρα επαγγελματικού προσανατολισμού κ.λπ.).
- ιγ. Προώθηση της ενεργού συμμετοχής των γονέων και των οικογενειών στη λήψη αποφάσεων στο πλαίσιο του σχολείου, μεταξύ άλλων όσον αφορά το πρόγραμμα σπουδών, τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση, τα προγράμματα για την ευημερία και την ψυχική υγεία, την κοινωνική και συναισθηματική εκπαίδευση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό, και προώθηση και στήριξη της συμμετοχής γονέων από περιθωριοποιημένα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα.
- ιδ. Στήριξη της συμμετοχής των γονέων στην ανάπτυξη των πρώιμων δεξιοτήτων των παιδιών τους στην ανάγνωση και στα μαθηματικά, όπως μέσω της παροχής βιβλίων για το σπίτι, πρωτοβουλιών οικογενειακού γραμματισμού κ.λπ. Αύξηση των ευκαιριών για οικογενειακή μάθηση και εκπαίδευση των γονέων, ιδίως για όσους έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας, σε σύμπραξη με τοπικές υπηρεσίες και ΜΚΟ.
- ιε. Παροχή πρόσθετης στήριξης σε σχολεία σε κοινωνικοοικονομικά μειονεκτούσες περιοχές, με υψηλό αριθμό μαθητών από περιθωριοποιημένα περιβάλλοντα. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει μείωση της αναλογίας μαθητών–εκπαιδευτικών για τα εν λόγω σχολεία, όπου είναι αναγκαίο, καθώς και στοχευμένη διάθεση υλικού, εξοπλισμού και υποδομών.

6. Για την προώθηση της εκπαιδευτικής επιτυχίας όλων των εκπαιδευομένων, είναι απαραίτητη η παρέμβαση σε συστημικού επιπέδου χαρακτηριστικά που μπορούν να επηρεάσουν την ισότητα και τη συμπερίληψη στην εκπαίδευση και την κατάρτιση με διάφορους τρόπους, καθώς και η ενίσχυση της διατομεακής συνεργασίας. Τα ακόλουθα διαρθρωτικά μέτρα μπορούν να ληφθούν υπόψη κατά την ανάπτυξη μιας ενοποιημένης και ολοκληρωμένης στρατηγικής:
- α. Διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή, υψηλής ποιότητας και επαρκώς στελεχωμένη προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα για όλους, η οποία μπορεί να ενισχύσει την ευημερία των παιδιών και τη γνωστική και ευρύτερη κοινωνική και συναισθηματική τους ανάπτυξη, παρέχοντάς τους τις απαραίτητες βάσεις για να προοδεύσουν στην εκπαίδευση και στη ζωή.
 - β. Ενίσχυση της υψηλής ποιότητας, ελκυστικής και ευέλικτης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, η οποία συνδυάζει την απόκτηση επαγγελματικών και βασικών δεξιοτήτων.
 - γ. Προώθηση ενεργητικών πολιτικών για την καταπολέμηση του διαχωρισμού, ιδίως με τη θέσπιση κανόνων εισαγωγής που θα καθιστούν δυνατή την ανομοιογενή σύνθεση του σχολείου και πολιτικών που επικεντρώνονται στην ποιότητα της μάθησης, και ενίσχυση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τα οφέλη της πολυμορφίας στην τάξη για την ενίσχυση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων όλων των εκπαιδευομένων.
 - δ. Στήριξη της ένταξης των εκπαιδευομένων με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε κανονικά σχολεία, με αποτελεσματική στήριξη που παρέχεται από καταρτισμένους εκπαιδευτές και λοιπό εκπαιδευτικό προσωπικό/συμβούλους ή επαγγελματίες του τομέα της υγείας. Αυτό θα πρέπει να συνοδεύεται από την άρση φυσικών εμποδίων στο σχολικό περιβάλλον, την παροχή διδακτικού υλικού σε κατάλληλες μορφές και τη χρήση διαφοροποιημένων και εξατομικευμένων προσεγγίσεων διδασκαλίας και μάθησης.

- ε. Αποφυγή της επανάληψης τάξεων στον μέγιστο δυνατό βαθμό και προώθηση μέσω παρακολούθησης και επισήμανσης, σε πρώιμο στάδιο, των μαθησιακών αναγκών και δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα παιδιά και οι νέοι, με την παροχή στοχευμένης και πιο εξατομικευμένης στήριξης, κατά περίπτωση.
- στ. Εξέταση μεθόδων διαφορετικών από την έγκαιρη παρακολούθηση, προκειμένου να προωθηθούν θετικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ εκπαιδευομένων διαφορετικών επιπέδων ικανότητας σε ανομοιογενείς ομάδες και να μειωθεί ο αντίκτυπος του κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου στις επιδόσεις των εκπαιδευομένων μέσω του ακαδημαϊκού διαχωρισμού.
- ζ. Ενίσχυση της ευελιξίας και της διαπερατότητας των εκπαιδευτικών διαδρομών, για παράδειγμα με την προσφορά ανεξάρτητων ενοτήτων μαθημάτων, την προσφορά μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης ή την προώθηση της ευελιξίας όσον αφορά τη διάρκεια και τα σημεία εισόδου. Διευκόλυνση της μετάβασης μεταξύ βαθμίδων και τύπων εκπαίδευσης και κατάρτισης και μεταξύ σχολείου και μελλοντικής απασχόλησης, μεταξύ άλλων μέσω ρυθμίσεων αναγνώρισης και επικύρωσης, επαγγελματικού προσανατολισμού που παρέχεται από καταρτισμένους επαγγελματίες και ενεργού συνεργασίας με ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων.
- η. Παροχή διαδρομών επιστροφής στην κανονική εκπαίδευση και κατάρτιση και διασφάλιση δωρεάν πρόσβασης σε ποιοτικά προγράμματα δεύτερης ευκαιρίας για όλους όσοι έχουν εγκαταλείψει πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση, κάτι που θα μπορούσε επίσης να προταθεί στο πλαίσιο των ενισχυμένων εγγυήσεων για τη νεολαία.
-